

נושאים בפרשה - בראשית

בראשית - פרשת האמונה

צריך להבין מדוע אדם שהיה מנותק מהתורה והנמצוות, וכן הגויים שמעולם לא למדו בימי רבותיהם מאומה על הקב"ה, ייתבעו בשמים על כך שהם לא האמינו בבורא עולם? הרב ש"ך זצ"ל היה אומר שמהתפוז אפשר ללמוד אמונה, שהרי התפוז כשמתחיל לגדול על העץ צבעו ירוק ואילו כשהוא מתחיל להבשיל הוא נהפך לכתום, מדוע? בכדי שהוא לא יבלוט על העץ ויאכלוהו, ורק כאשר הוא מוכרן לאכילה אז צבעו בולט. כשפותחים את התפוז יש בתוכו בקבוקונים קטנים מלאים מיץ בסדר מופתי, הרי זה לא נעשה לבד, ומדוע? בכדי שכשפותחים את התפוז לא ישפירץ וישפך המיץ. בכל תפוז יש הרבה גרעינים, שמכל גרעין יכול לצמוח עץ שלם! מעולם לא שמענו על מחשב שפוליד מחשב...

ואם האדם היה מעט מתבונן הוא מיד היה מגיע לכך שיש בורא לעולם ולא יתכן שהכל נברא מאליו. ועל זה יתבעו אותו בשמים על כך שהוא לא התבונן מעט סביבו, משום שמי שמתבונן מיד מגיע לתורה שיש בורא לעולם הנפלא. אך עדיין צריך להבין כיצד יתכן שהיו חכמי אומות העולם כדוגמת אריסטו וחבריו שכן היו מתבוננים ובכל זאת כפרו בה? התשובה היא שהמידות הרעות שלהם גרמו להם זאת, מפני שהם רצו להשביע את תאוותיהם והם רצו שאם צריך להאמין בבורא עולם יש לכך מחיר... צריך גם לקיים את ציוויו, ולפיכך הם העדיפו לזכור בעיקר.

התורה והלימוד מאותיות הא"ב

הגמ' במסכת שבת [קד, א] מביאה שרבנן אמרו לריב"ל שהתינוקות אמרו בבית המדרש רמזים שפילו בימות יהושוע בן נון לא נאמרו, וז"ל הגמ': "אמרי ליה רבנן לרבי יהושע בן לוי: אתו דרדקי האידינא לבי מדרשא ואמרו מילי דאפילו בימי יהושע בן נון לא איתמר כוותייהו: אל"ף בי"ת - אלף בינה. (למד תורה) גימ"ל דל"ת - גמול דלים.

מאי טעמא פשוטה כרעיה דגימ"ל לגבי דל"ת - שכן דרכו של גומל חסדים לרוץ אחר דלים. ומאי טעמא פשוטה כרעיה דדל"ת לגבי גימ"ל - דלימציה ליה נפשיה (העני ימצא עולמו לבעה"ב ולא יאטוהו לרוץ אחריו). ומאי טעמא מהדר אפיה דדל"ת מגימ"ל - דליתן ליה בצינעה, כי היכי דלא ליכסיף מיניה. ה"ו - זה שמו של הקדוש ברוך הוא.

ז"ח ט"י כ"ל - ואם אתה עושה כן, הקדוש ברוך הוא זן אותך, וזן אותך, ומטיב לך, ונותן לך ירושה, וקושר לך כתר לעולם הבא.

מ"ם פתוחה מ"ם סתומה - מאמר פתוח מאמר סתום (יש דברים שמותר לדקדק ויש דברים שאסור כמו לעגה מרכזה).

נו"ן כפופה נו"ן פשוטה - נאמן כפוף נאמן פשוט (אלס כשר לכיך להיות כפוף וענוי, וסופו צעוק"ב להיות פשוט).

ס"ע - סמוך עניים, לישנא אחרינא - סימנין עשה בתורה וקנה אותה. פ' כפופה פ' פשוטה - פה פתוח פה סתום.

צד"י כפופה וצד"י פשוטה - צדיק כפוף צדיק פשוט. היינו נאמן כפוף נאמן פשוט! - הוסיף לך התוב כפיפה על כפיפתו, מכאן שנתנה התורה במנור ראש. קו"ף - קדוש.

רי"ש - רשע. מאי טעמא מהדר אפיה דקו"ף מרי"ש? אמר הקדוש ברוך הוא: אין אני יכול להשתכל ברשע. ומאי טעמא מהדרה תגיה דקו"ף לגבי רי"ש - אמר הקדוש ברוך הוא: אם חוזר בו אני קושר לו כתר כמותי. ומאי טעמא כרעיה דקו"ף תלויה - דאי הדר ביה ליעייל. וליעול בהך? מסייע ליה לריש לקיש, דאמר ריש לקיש: מאי דכתיב אם ללצים הוא יליץ ולענוים יתן חן, בא ליטמא - פותחין לו, בא ליטהר - מסייעים אותו.

שי"ן - שקר.

תי"ו - אמת.

מאי טעמא שקר מקרבן מיליה, אמת מרחקא מיליה? (האותיות ט' ק' ר' קרובות זו לזו ואילו אותיות אמת ה' בתחילה ה' צסוף והמ' בלמעט) שיקרא - שביח, קושטא - לא שביח, ומאי טעמא שיקרא אהדא כרעיה

ללמוד ועוד

גם מסמך זה קיים במאגר "לימוד ויהדות"

מאת: הרב יצחק מאיר

המאגר המאוחד של בתי המדרש

במסגרת פרויקט "התורה והלימוד"

לפרטים נוספים

כתובת: קבוצת הדואר

הואילון

הואילון

קאי (אותיות ש' ככתב של ס"ת עומד על כגל אחת, וכן הק' והר'), ואמת מלבן לבוניה (אותיות אמת יושבות על מלבן כחתיכות) - קושטא - קאי, שיקרא - לא קאי.

א"ת ב"ש - אותי תעב, אתאודה לוי?

ב"ש - בי לא השק, שמי יחול עליו?

ג"ר - גופו טימא, ארחם עליו?

ד"ק - דלתותי נעל, קרניו לא אנדע? עד כאן מדת רשעים; אבל מדת צדיקים:

א"ת ב"ש - אם אתה בוש,

ג"ר ד"ק - אם אתה עושה כן גור בדוק,

ה"ץ ו"ף - הציצה הוי בינדך לאף, ז"ע ח"ס ט"ן - ואין אתה מזדעזע מן השמן, י"ם כ"ל - אמר [של]

גיהנם לפני הקדוש ברוך הוא: רבוננו של עולם, לים כל! אמר הקדוש ברוך הוא: אח"ס בט"ע גי"ף אני

חס עליהם מפני שבעטו בני"ף, דכ"ץ - דכים הם, כנים הם, צדיקים הם, הל"ק - אין לך חלק בהן, וה"רז"ן

ש"ת - אמר גיהנם לפני: רבוננו של עולם, מרי, זניני מזרעו של שת! אמר לו: א"ל ב"ם, ג"ן ד"ם, ו"יכ"ן

אוליכין - לגן הדס, ה"ע ו"ף - אמר גיהנם לפני הקדוש ברוך הוא: רבוננו של עולם, עיף אנכי, ז"ץ ו"ק -

הללו זרעו של יצחק, ט"ר י"ש כ"ת - טר, יש לי כיתות כיתות של נכרים שאני נותן לך".

עכ"ל הגמ', ומוכח מכאן שהקב"ה כתב את התורה באותיות הקדושות, כי לה"ק היא השפה היחידה בעולם שיש בכל

אות משמעות, ויש גימטריאות ודילוגי אותיות, מפני שהאותיות הם קדושות בפני עצמם.

לדעת הגאון מווילנא בגימ' האותיות הסופיות ממשיות:

ד - 500 ה - 600 ו - 700 ז - 800 ח - 900

"תדשא הארץ - מעשה העשבים"

במדרש תנחומא [פרשת חקת סימן א] מובאים 3 מעשים בעניין העשבים שמהם רואים שלכל דבר בברייתא יש תפקיד מיוחד, וכפי שדוד המלך ע"ה לא ידע מדוע ה' ברא עכביש ומשוגעים, וכשברח מפני שאול הצורך לכך וראה שאין מיותר בבריאה.

וז"ל המדרש: "ומעשה בקוצר אחד שהיה עומד וקוצר בבקעת בית טופח, כיון שבא השרב, נטל בעשב

קשרו בראשו, ואת עליה חד חיויא (נחש) גבר קטליה, עבר עליה חד חבר חיויא קטיל (לאה את הנחש

שקרו), א"ל מאן קטיל האי חיויא, א"ל אנא, אסתכיל בעשבא דברישיה (הסתכל החכם בעשב שראש

הקוצר), א"ל מרים את עשבא דברישיך, א"ל אין, כיון דארים יתיה, א"ל את יכול מרים הדין חיויא

בהדין חוטרא, א"ל אין, עביד הכי קרב לגביה לא הספיק ליגע בו עד שנשר איברים איברים". (דהיינו שלא

הקולר הכגו ללא העקב שקקר על ראשו היה זו סם המוות).

המעשה השני: "מעשה בשני בני אדם שהיו מהלכין בדרך, אחד פיקח ואחד סומא, ישבו לאכול וטעמו

ידיהם לעשבי השדה ואכלו, זה שהיה פיקח נסתמא, וזה שהיה סומא נתפקח, לא זז משם עד שזה סמך

על זה שהיה סומא. (משום שהם אכלו עשב שזכוחו לעוור את הפיקח ולפקח את העיוור, ויל"ע מדוע הפיקח

שנתעוור לא אכל עשב מהעשב והיה מתפקח).

המעשה השלישי: "מעשה באחד שהיה הולך מארץ ישראל לבבל, כשהיה אוכל ראה שני צפורים מתנצנים

זה עם זה, הרג אחד מהן את חברו והלך והביא עשב, [והניחו על פיו] והחיהו, הלך אותו האיש ונטל

אותו עשב שנפל מן הצפור והלך להחיות בו את המתים, כשהגיע לסולמה דצור, מצא ארי מת מושלך,

הניח העשב על פיו והחיהו, עמד הארי ואכלו, מתלא אמר טב לביש לא תעביד ובישא לא מטי לך ממסל

אמרו טוב לרע לא תעשה, ורע הוא לא יעשה לך).